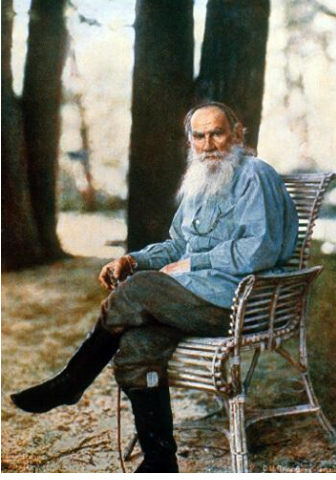

Lev Tolstoy: Arayışla Geçen Bir Ömür

Lev Tolstoy-Arayışla Geçen Bir Ömür adlı bu çalışma, ünlü Rus yazar **Lev Tolstoy**'un hem edebi kariyerini hem de derin felsefi ve dini dönüşümünü ele almaktadır. Kaynaklar, Tolstoy'un soylu kökeninden başlayarak, **Savaş ve Barış** ile **Anna Karenina** gibi başyapıtlarını yazdığı dönemi ve yaşadığı kişisel krizleri incelemektedir. Özellikle yazarın **İtirafımlarım** adlı eserinde detaylandığı yaşamın anlamını sorgulaması, geleneksel Ortodoks Hristiyanlığa karşı çıkışı ve bunun sonucunda kilise tarafından **afroz edilmesi** merkeze alınmıştır. Ayrıca, Tolstoy'un **İslam dinine ve Hz. Muhammed'in öğretilerine duyduğu hayranlık** vurgulanmakta, hatta bu hayranlığın bir hadis kitapçığı derlemesine yol açtığı ve **evrensel ahlak ilkelerini** savunan bir inanç sistemi arayışında olduğu belirtilmektedir. Son olarak, yazarın sade bir köylü hayatı yaşama arzusuyla ailesini terk etmesi ve 1910'da bir tren istasyonunda vefat etmesiyle son bulan hayatının son dönemleri özetlenmektedir.

Bu makaleyi Spotify'da sesli olarak dinlemek için podcast'ine bu linkten ulaşabilirsiniz.

1.1 Giriş: Bir Yazarın Ötesinde Bir Düşünür

Lev Tolstoy ismi zihinlerde, dünya edebiyatının iki ölümsüz anıtı olan *Savaş ve Barış* ile *Anna Karenina*'yı canlandırır. Ancak Tolstoy'u yalnızca bir romancı olarak görmek, onun devasa mirasının en can alıcı yönünü gözden kaçırmak olur. O, edebi dehasının, şöhretinin ve aile saadetinin zirvesindeyken her şeyi durup sorgulayan, hayatın anlamı üzerine en temel sorularla boğuşan ve bu uğurda derin varoluşsal krizler yaşayan yılmaz bir arayışçıydı.

Bu makaleyi Youtube'da görüntülü olarak izlemek için videosuna bu linkten ulaşabilirsiniz.

Peki, Rusya'nın en köklü aristokrat ailelerinden birine mensup bir kont, her türlü maddi refaha ve dünya çapında bir üne sahipken neden her şeyi elinin tersiyle itip basit bir köylü gibi yaşamayı arzulamıştır? Onun hikayesi, edebiyat tarihinin ötesinde, tıpkı sarayını ve tüm

ayrıcalıklarını terk eden Buda'nınki gibi, hakikatin peşinde çıkmış radikal bir manevi yolculuğun öyküsüdür.

1.2 Ayrıcalık ve Trajedi: Genç Kont'un İlk Yılları (1828-1851)

Lev Nikolayeviç Tolstoy, 28 Ağustos 1828'de Moskova yakınlarındaki aile mülkü olan Yasnaya Polyana'da, Rusya'nın en varlıklı ve köklü aristokrat ailelerinden birinin dördüncü çocuğu olarak dünyaya geldi. Bu ayrıcalıklı başlangıç, trajedilerle erkenden gölgelendi. Henüz iki yaşına varmadan annesini, dokuz yaşında ise babasını kaybetti. Bu erken kayıplar, fani bir dünyada kalıcı bir anlam bulma arayışının ilk tohumlarını ruhuna ekecekti.

Teyzeleri tarafından büyütülen Tolstoy'un gençliği, bir amaçsızlık içinde geçti. 16 yaşında Kazan Üniversitesi'ne girerek önce Doğu dilleri, ardından hukuk eğitimi almaya başladı. Ancak akademik disipline uyum sağlayamadı ve öğretmenleri tarafından "öğrenmeye isteksiz" olarak tanımlandı. Üniversiteyi bıraktıktan sonra kendini tamamen bohem bir hayata kaptırdı. Bu dönem; içki, kadınlar ve özellikle de onu büyük borçlara sürükleyen kumar tutkusuyula geçti. Tolstoy, daha sonra *İtirafırlarım* adlı eserinde bu savruk yıllarını büyük bir pişmanlıkla anacaktı.

Genç Tolstoy, bu amaçsız ve savruk hayattan bir kaçış yolu ararken, onu sonsuza dek değiştirecek bir karar alarak yüzünü savaşın soğuk ve acımasız gerçekliğine çevirecekti.

1.3 Dönüştürücü Deneyim: Savaşın Ateşinde Bir Yazar Doğuyor (1851-1862)

1851 yılında gönüllü olarak orduya katılan Tolstoy, önce Kafkasya'daki çatışmalarda, ardından 1853-1856 yılları arasındaki Kırım Savaşı'nda görev aldı. Sivastopol siperlerinde geçirdiği zaman, onun dünya görüşünü temelden sarsan bir deneyim oldu. Savaşın kahramanlık mitlerinin ardındaki anlamsız vahşete ve dehşete ilk elden tanıklık etmesi, onu derinden etkiledi ve ömrü boyunca sürecektir bir savaş karşıtlığı geliştirmesine neden oldu. Savaş meydanında tanık olduğu bu vahşet, ileriki yıllarda Mahatma Gandhi gibi liderlere ilham verecek olan radikal pasifizminin felsefi temelini oluşturacaktı. Bu biçimlendirici deneyimler, onun ilk önemli eserlerine ilham kaynağı oldu. Kırım Savaşı'ndaki gözlemlerini aktardığı *Sivastopol Hikâyeleri* (1855) ile savaşın gerçekçi ve acımasız yüzünü büyük bir dürüstlikle tasvir ederek edebiyat çevrelerinde büyük bir ün kazandı. Dönemin ünlü yazarı Turgenyev, onun bu ilk eserlerinden sonra şu öngörülü tespitte bulunacaktı: "hepimizi gölgede bırakacağını, en iyisinin yazmaktan vazgeçmek olduğunu".

Savaşın dehşetinden sıyrılan Tolstoy, Yasnaya Polyana'daki çiftliğine çekilerek kendini ailesine ve edebiyata adayacak, bu huzurlu dönemde dünya edebiyatının en büyük iki eserini kaleme alacaktı.

1.4 Edebi Zirve ve Yaklaşan Kriz (1862-1879)

1862'de Sofya Bers ile evlenen Tolstoy, Yasnaya Polyana'daki çiftliğine yerleşti. Aile hayatının getirdiği düzen ve huzur ortamı, onun edebi kariyerinin mutlak zirvesini oluşturdu. Bu verimli yıllarda, önce Napolyon savaşlarının epik fonunda insanlık durumunu incelediği *Savaş ve Barış*'ı (1869), ardından bireysel tutkuyu toplumsal normlarla trajik bir çatışmaya soktuğu *Anna Karenina*'yı (1877) kaleme alarak edebi dehasını dünyaya kanıtladı. Bu yıllar, Tolstoy'un maddi refah, aile saadeti ve edebi şöhretin keyfini sürdüğü bir dönemdi. Daha sonra *İtirafımlarım*'da kullanacağı meşhur alegorideki gibi, hayat dalına tutunmuşken "balı yaladığı" zamanlardı. Ancak bu parlak başarıların gölgesinde, yaklaşan büyük varoluşsal krizin ilk tohumları da atılıyordu. Nitekim *Savaş ve Barış*'taki Pierre Bezukhov'un veya *Anna Karenina*'daki Levin'in inanç ve ölümle boğuşan sancılı arayışları, bizzat yazarın kendi ruhunda filizlenen soruların edebi bir yansımasıydı. Şöhretin ve aile saadetinin bu parlak cephesinin ardında, varoluşun en temel sorusu bir gölge gibi büyüyordu: "**Bütün bunların anlamı ne?**"

Ancak Tolstoy, şöhretin ve başarının en tepesindeyken, kendini her şeyi anlamsız kılan ve onu intiharın eşiğine getiren derin bir manevi uçurumun kenarında buldu.

1.5 Büyük Buhran: Anlamsızlık Uçurumundaki Adam

Tolstoy'un hayatındaki en keskin dönüm noktası, onu bir romancıdan ahlaki bir filozofa dönüştüren derin varoluşsal krizidir. Elli yaşına merdiven dayadığında, tüm başarılarına rağmen hayatın anlamını yitirmişti. Tolstoy, *İtirafımlarım* eserinde bu ruh halini bir Doğu masalından aldığı alegoriyle tasvir eder. Bu masalda bir yolcu, yırtıcı bir hayvandan kaçarken kendini susuz bir kuyuya atar. Ancak kuyunun dibinde onu yutmak için bekleyen bir **ejderha (ölüm)** görür. Yukarı çıkamayan ve aşağı atlayamayan bu çaresiz adam, kuyunun duvarından çıkan bir dala tutunur. Tam o sırada, tutunduğu dalı biri beyaz diğeri siyah **iki farenin (gece ve gündüz)** durmaksızın kemirmekte olduğunu fark eder. Ölümün kaçınılmazlığını anladığı bu anda, dalın yapraklarındaki bal damlalarını görür ve onları yalamaya başlar.

Tolstoy için bu bal damlaları, ailesine duyduğu sevgi ve sanatıydı. Ancak artık ne ailesi ne de sanatı ona tat veriyordu; çünkü gözünü her an kendisini yutmaya hazır bekleyen ölüm ejderhasından ve hayat dalını kemiren farelerden ayıramıyordu. Bu dönemde zihnini basit ama cevaplanamaz sorular kemiriyordu: "**Niçin? Peki, ya sonra ne olacak?**" Ailesi, serveti ve edebi şöhreti olmasına rağmen bu sorularla boğuşan Tolstoy, hayatın mutlak anlamsızlığı karşısında intiharın eşiğine geldi.

Anlamsızlık uçurumundan bir çıkış yolu arayan Tolstoy, cevabı önce modern dünyanın en güvendiği iki alanda, bilim ve felsefede aradı; ancak bulduğu tek şey daha derin bir umutsuzluk oldu.

1.6 Cevabın Keşfi: Elitlerin Kaçışı ve Halkın İnancı

Tolstoy, içine düştüğü buhrandan çıkmak için önce akla ve bilgiye yöneldi, fakat aradığı cevabı bulamadı. Dönemin bilimlerini incelediğinde, bu alanların varlığın “nasıl” işlediğini açıkladığını ama “neden yaşıyorum?” sorusuna hiçbir cevap vermediğini gördü. Ardından Sokrat, Schopenhauer ve Buda gibi büyük düşünürlerin eserlerine yöneldi. Ancak felsefenin bulduğu cevaplar umutsuzluğunu daha da artırdı: Hayat, acı ve ıstırapla dolu bir hiçlikti ve var olmamak, var olmaktan daha iyiydi.

Kendi sınıfındaki eğitimli ve zengin insanların bu anlamsızlık kriziyle başa çıkmak için dört temel kaçış yolu kullandığını tespit etti:

1. **Cehalet:** Hayatın bir bela ve saçmalık olduğunu hiç düşünmemek.
2. **Zevkçilik (Epikürcülük):** Hayatın anlamsızlığını bilse de, sunduğu anlık zevklerle oyalanarak bu gerçeği unutmak.
3. **İntihar:** Hayatın anlamsızlığını anladıktan sonra onu yok etme cesaretini göstererek mutlak bir sonuca varmak.
4. **Zayıflık:** Hayatın bir bela olduğunu bildiği halde, onu sonlandıracak gücü bulamayıp sürdürmeye devam etmek.

Bu kaçış yollarının aksine, dikkatini yönelttiği basit, emekçi köylülerin tüm zorluklara ve yoksulluklara rağmen hayatlarına anlam katan ve ölüme huzurla yaklaşmalarını sağlayan **yaşayan bir inanca** sahip olduklarını keşfetti. Onlar için anlam, akıl yürütmede değil, yaşamın kendisindeydi: Tanrı'nın iradesine göre yaşamak, çalışmak, sevmek ve insanlığa hizmet etmek. Tolstoy için bu, büyük bir aydınlanmaydı.

Halkın saf inancında aradığı hakikati bulan Tolstoy, bu hakikati koruması gereken kurumsal dinin onu nasıl yozlaştırdığını gördü ve bu durum onu hem mensubu olduğu Kilise ile keskin bir koptuza hem de farklı inanç sistemlerine derin bir ilgiye yöneltti.

1.7 Kurumlara Karşı Bir Adam: Kilise Eleştirisi ve İslam'a Hayranlık

Tolstoy'un manevi arayışı, onu dogmalardan arınmış, evrensel bir ahlak ve akla uygun bir din arayışına itti. Bu süreçte, içinde büyüdüğü Ortodoks Kilisesi ile yollarını tamamen ayırırken, İslam'a derin bir hayranlık duymaya başladı.

Ortodoks Kilisesi'ne Eleştirileri

İslam'a Duyduğu Hayranlık

Kilise'nin, sevgi ve barış öğretileriyle taban tabana zıt bir şekilde savaşları kutsamasını, idamları onaylamasını ve devletin siyasi çıkarlarına hizmet etmesini kabul edemiyordu. İsa'nın saf öğretilerini tahrif eden, Teslis gibi akla uymayan dogmaları dayatan yozlaşmış bir kuruma dönüştüğünü düşünüyordu. Bu radikal eleştirileri nedeniyle 1901 yılında Rus Ortodoks Kilisesi tarafından aforoz edildi.

İslam'ı, Hristiyanlıktaki karmaşık sıklardan ve muammalardan arınmış, tek bir Allah inancına dayanan sade ve akılcı bir din olarak görüyordu. Kendi ifadesiyle: "O, insanı Allah saymıyor ve kendini de Allah ile bir tutmuyor. Müslümanların Allah'tan başka ilâhı yoktur ve Muhammed onun peygamberidir. Burada hiçbir muamma ve sır yoktur." Bu nedenle, "Muhammedilik, Haça tapmaktan (Hristiyanlıktan) mukayese edilemeyecek kadar yüksekte duruyordu."

Bu hayranlığının bir sonucu olarak, 1908 yılında Rus halkını Hz. Muhammed'in evrensel ahlak ve hoşgörü içeren bilgeliğiyle tanıştırmak amacıyla *Hz. Muhammed'in Kur'an'a Girmeyen Hadisleri* adlı bir kitapçık derleyip yayımlattı.

İnandığı değerler ile aristokrat yaşam tarzı arasındaki derin çelişki, Tolstoy'un hayatının son perdesini trajik bir kaçış hikayesine dönüştürecekti.

1.8 Son Perde: Tren İstasyonundaki Ölüm ve Kalıcı Miras

Hayatının son yıllarında savunduğu sade yaşam ve mülkiyetin reddi gibi idealler ile Yasnaya Polyana'daki bir kont olarak sürdürdüğü yaşam arasındaki çelişki, Tolstoy için dayanılmaz bir ıstıraba dönüştü.

Bu içsel çatışmaya ve ailesiyle yaşadığı gerilime daha fazla dayanamayarak, 9 Kasım 1910'da, 82 yaşındayken, ardında karısına kısa bir mektup bırakarak evini terk etti. Amacı Odesa ve İstanbul üzerinden Bulgaristan'a gitmekti. Bu kaçış, onun için hayatı boyunca aradığı hakikate uygun yaşama yolundaki son ve en radikal adımıydı. Ancak bu son yolculuk kısa sürdü. Yolda zatürreye yakalandı ve 20 Kasım 1910'da Astapovo adındaki küçük bir tren istasyonunun şef odasında hayata gözlerini yumdu. Vasiyeti üzerine, Yasnaya Polyana'daki mülkünde sessiz bir köşeye gömüldü. Mezarının başına, onun Ortodoks Kilisesi ile olan kesin kopuşunu simgelercesine, Hristiyan sembolü olan bir haç konulmadı.

Lev Tolstoy, ardında sadece edebi şaheserler değil, aynı zamanda insanlığı sorgulamaya iten derin bir felsefi ve ahlaki miras bırakmıştır. Onun kalıcı etkisi üç ana başlık altında özetlenebilir:

- **1. Edebi Deha:** İnsan ruhunun en karmaşık katmanlarını tasvir etmedeki eşsiz yeteneğiyle, modern romanın şekillenmesinde kilit bir rol oynamıştır.
- **2. Ahlaki Filozof:** Servet, devlet ve organize dine yönelik radikal eleştirileri; pasif direniş ve şiddetsizlik üzerine kurulu felsefesiyle Mahatma Gandhi gibi dünya liderlerine ilham kaynağı olmuştur.
- **3. Manevi Arayışçı:** Hayatın anlamı üzerine çıktığı samimi, dürüst ve evrensel

Lev Tolstoy-Arayışla Geçen Bir mr

yolculuğuyla, inanç ve köken farkı gözetmeksizin tüm insanlığa ilham vermeye devam etmektedir.